

ĐỀ CƯƠNG ÔN TẬP

Môn: Giáo dục kinh tế và pháp luật - lớp 10

I. PHẦN LÝ THUYẾT

BÀI 1: NỀN KINH TẾ VÀ CÁC HOẠT ĐỘNG CỦA NỀN KINH TẾ

1. Hoạt động sản xuất

Khái niệm: Hoạt động sản xuất là hoạt động con người tạo ra sản phẩm vật chất và tinh thần, đáp ứng nhu cầu của đời sống xã hội.

Vai trò: Hoạt động sản xuất là hoạt động cơ bản nhất của con người, quyết định đến các hoạt động - phân phối - trao đổi, tiêu dùng.

2. Hoạt động phân phối – trao đổi

- *Khái niệm:* Phân phối là hoạt động phân chia các yếu tố sản xuất cho các ngành, các đơn vị sản xuất và phân chia sản phẩm từ người sản xuất đến người tiêu dùng.

- *Khái niệm:* Trao đổi là hoạt động nhà sản xuất đưa sản phẩm đến với người tiêu dùng.

- Vai trò của hoạt động phân phối – trao đổi:

+ Hoạt động phân phối - trao đổi thực hiện vai trò trung gian, kết nối sản xuất với tiêu dùng.

+ Phân chia các yếu tố của quá trình sản xuất. Phân phối phù hợp sẽ góp phần vào sự phát triển của sản xuất và tiêu dùng.

+ kết nối sản xuất với tiêu dùng, giúp người sản xuất bán được sản phẩm, duy trì, phát triển hoạt động sản xuất và đáp ứng nhu cầu mua sắm của người tiêu dùng.

3. Hoạt động tiêu dùng

Hoạt động tiêu dùng là hoạt động con người sử dụng các sản phẩm được sản xuất để thỏa mãn nhu cầu vật chất và tinh thần của mình.

4. Trách nhiệm của công dân khi tham gia vào các hoạt động kinh tế

- Tích cực tìm hiểu các kiến thức về kinh tế
- Chủ động tham gia vào các hoạt động của nền kinh tế
- Tuyên truyền vận động mọi người cùng tham gia
- Phê phán đấu tranh với các hành vi vi phạm

BÀI 2: CÁC CHỦ THỂ CỦA NỀN KINH TẾ

1. Vai trò của các chủ thể trong nền kinh tế

a). Chủ thể sản xuất

Chủ thể sản xuất: Là những cá nhân, hộ gia đình, doanh nghiệp,...sử dụng các yếu tố đầu vào như nguồn vốn, sức lao động, tài nguyên,... tạo ra hàng hoá (sản phẩm, dịch vụ) cho xã hội, phục vụ nhu cầu tiêu dùng, góp phần thúc đẩy sự phát triển của nền kinh tế.

b). Chủ thể tiêu dùng

Là người tiêu thụ các sản phẩm, dịch vụ để thoả mãn nhu cầu của mình. Chủ thể tiêu dùng có vai trò quan trọng trong việc định hướng, tạo động lực cho sản xuất phát triển, có trách nhiệm đối với sự phát triển bền vững.

c). Chủ thể trung gian

Gồm những tổ chức cá nhân giữ vai trò kết nối giữa người tiêu dùng và người sản xuất trong nền kinh tế. Thực hiện kết nối các quan hệ mua và bán, sản xuất và tiêu dùng,...giúp nền kinh tế linh hoạt, hiệu quả.

d). Chủ thể nhà nước

Có vai trò điều tiết và tạo điều kiện thuận lợi cho các ngành kinh tế khác nhau hoạt động sản xuất kinh doanh hiệu quả. Đồng thời, Nhà nước cũng tác động để điều chỉnh và khắc phục những vấn đề nảy sinh trong quá trình phát triển kinh tế xã hội.

2. Trách nhiệm của công dân với tư cách là một chủ thể kinh tế

- Tích cực tham gia các hoạt động kinh tế phù hợp với lứa tuổi
- Thực hiện tốt vai trò và trách nhiệm xã hội khi tham gia vào các chủ thể của nền kinh tế
- Đấu tranh với những hành vi vi phạm khi tham gia vào các hoạt động kinh tế

BÀI 3: THỊ TRƯỜNG VÀ CÁC CHỨC NĂNG CỦA THỊ TRƯỜNG.

1. Khái niệm thị trường

Thị trường là lĩnh vực trao đổi, mua bán mà ở đó các chủ thể kinh tế tác động qua lại lẫn nhau để xác định giá cả và số lượng hàng hoá, dịch vụ.

2. Các loại thị trường

+ Căn cứ theo đối tượng hàng hoá, dịch vụ được trao đổi, mua bán: thị trường hàng hoá (thị trường gạo, thị trường sắt thép,...), thị trường dịch vụ (thị trường chăm sóc sắc đẹp, thị trường chứng khoán,...) gắn với các loại hàng hoá, dịch vụ khác nhau.

+ Căn cứ vào vai trò của các yếu tố được trao đổi, mua bán: thị trường tư liệu tiêu dùng; thị trường tư liệu sản xuất.

+ Căn cứ vào phạm vi hoạt động: thị trường trong nước và thị trường thế giới.

3. Các chức năng cơ bản của thị trường

- *Thừa nhận giá trị hàng hóa;*
- *Cung cấp thông tin cho các chủ thể kinh tế;*
- *Chức năng điều tiết, kích thích hoặc hạn chế sản xuất và tiêu dùng.*

BÀI 4: CƠ CHẾ THỊ TRƯỜNG

1. Khái niệm cơ chế thị trường

Cơ chế thị trường là hệ thống các quan hệ mang tính tự điều chỉnh tuân theo yêu cầu của các quy luật kinh tế như quy luật cạnh tranh, cung - cầu, giá cả,... chi phối hoạt động của các chủ thể kinh tế.

2. Ưu điểm của cơ chế thị trường

- + Kích thích hoạt động và tạo động lực sáng tạo cho các chủ thể kinh tế;
- + Thúc đẩy các doanh nghiệp cải tiến, phát minh và ứng dụng thành tựu của khoa học - công nghệ, đổi mới tổ chức sản xuất và quản lý kinh doanh;
- + Thực hiện phân phối các nguồn lực kinh tế một cách tối ưu;
- + Phát huy tối đa tiềm năng của mọi chủ thể, vùng miền, thúc đẩy liên kết kinh tế trong nước và hội nhập quốc tế.

3. Nhược điểm của cơ chế thị trường

- + Có thể dẫn tới suy thoái tài nguyên, ô nhiễm môi trường và các hiện tượng cạnh tranh không lành mạnh.
- + Sự vận động của cơ chế thị trường cũng tiềm ẩn nguy cơ khủng hoảng, có thể dẫn đến lạm phát;
- + Sự phân hoá giàu - nghèo giữa những người sản xuất, kinh doanh.

BÀI 5: GIÁ CẢ THỊ TRƯỜNG VÀ CHỨC NĂNG CỦA GIÁ CẢ THỊ TRƯỜNG

1. Giá cả thị trường

Giá cả thị trường là giá bán thực tế của hàng hoá, dịch vụ hình thành do các chủ thể kinh tế chi phối và vận động của thị trường quyết định tại một thời điểm, địa điểm nhất định.

2. Chức năng của giá cả thị trường

- + Cung cấp thông tin;
- + Phân bổ nguồn lực giữa các ngành sản xuất;
- + Là công cụ để nhà nước thực hiện quản lý, kích thích, điều tiết nền kinh tế.

BÀI 6: NGÂN SÁCH NHÀ NƯỚC VÀ THỰC HIỆN PHÁP LUẬT VỀ NGÂN SÁCH

1. Khái niệm, đặc điểm của ngân sách nhà nước

a. Khái niệm ngân sách nhà nước

Ngân sách nhà nước là toàn bộ các khoản thu, chi của Nhà nước được dự toán và thực hiện trong một khoảng thời gian nhất định do cơ quan nhà nước có thẩm quyền quyết định để bảo đảm thực hiện các chức năng, nhiệm vụ của Nhà nước.

b. Đặc điểm của ngân sách nhà nước

- Là một kế hoạch tài chính cần được Quốc hội thông qua trước khi thi hành.
- Là kế hoạch tài chính của toàn thể quốc gia, được trao cho Chính phủ tổ chức thực hiện nhưng phải đặt dưới sự giám sát trực tiếp của Quốc hội.
- Ngân sách nhà nước được thiết lập và thực thi hoàn toàn vì mục tiêu mưu cầu lợi ích chung cho toàn thể quốc gia;
- Ngân sách nhà nước luôn phản ánh mối tương quan giữa quyền lập pháp và quyền hành pháp trong quá trình xây dựng và thực hiện ngân sách.

2. Vai trò của ngân sách nhà nước

- Tạo lập nguồn vốn lớn, thúc đẩy tăng trưởng kinh tế và huy động nguồn tài chính;

- Là công cụ để Nhà nước thực hiện việc điều tiết các hoạt động kinh tế và xã hội;
- Điều tiết thu nhập dân cư, hạn chế sự bất bình đẳng xã hội.

3. Quy định cơ bản về quyền và nghĩa vụ công dân trong việc thực hiện pháp luật ngân sách

Công dân có quyền:

- Được sử dụng hàng hoá, dịch vụ công cộng và hỗ trợ từ ngân sách nhà nước.
- Được cung cấp thông tin, tham gia giám sát cộng đồng về tài chính - ngân sách theo quy định của pháp luật.

Công dân có nghĩa vụ:

- Sử dụng các khoản đầu tư từ ngân sách nhà nước đúng mục đích, đúng chế độ, tiết kiệm, hiệu quả.
- Nộp các khoản vào ngân sách nhà nước theo quy định của pháp luật.

II. PHẦN TÌNH HUỐNG

1. Khi giá dưa chuột tăng cao, gia đình chị B quyết định chuyển một phần vườn đang trồng cà chua sang trồng dưa chuột vừa mang lại hiệu quả kinh tế cao, vừa nhanh thu hoạch.

Em có đồng tình với việc làm của gia đình chị B không? Vì sao?

2. Gạo thơm A là mặt hàng đã trở thành thương hiệu nổi tiếng của địa phương. Vừa rồi do ảnh hưởng bởi thời tiết nên sản lượng giảm mạnh dẫn đến giá bán tăng cao. Anh B đã trộn vào một số loại gạo khác, rồi đưa về thành phố lớn tiêu thụ kiếm lời trong khi vẫn sử dụng gạo thương hiệu Gạo thơm A để quảng bá sản phẩm?

a). Em có nhận xét gì về việc làm của anh B?

b). Theo em, việc làm ấy ảnh hưởng thế nào đến thương hiệu Gạo thơm A trên thị trường?

3. Khi lựa chọn mỹ phẩm cô N có thói quen chọn lựa những sản phẩm có giá thành rẻ, số lượng nhiều mà ít chú ý đến chất lượng. Vì theo cô, người tiêu dùng chỉ cần chọn những sản phẩm hợp túi tiền và đảm bảo số lượng, còn chất lượng thì không cần quan tâm.

a). Em có đồng tình với quan niệm mua sắm của cô N không? Vì sao?

b). Với tư cách là người tiêu dùng, em sẽ làm gì để thể hiện trách nhiệm của mình?